

ROMA ANTICĂ

ROMA ANTICĂ

Potrivit traditiei, Roma a fost intemeiata in anul 735 i.e.n. de Romulus si Remus; insa cea mai veche asezare descoperita aici dateaza, potrivit materialelor arheologice, de prin secolul al X-lea i.e.n. De la sfarsitul secolului al VI-lea i.e.n., Roma a devenit centru politic al republicii sclavagiste romane, iar din secolul I i.e.n. al Imperiului roman. In anul 64, in timpul domniei lui Nero, o mare parte a orasului Roma a fost mistuita de incendiu. Reconstructa in timpul Flavilor, Roma a fost marita, mai ales sub imparatii Traian, Adrian si Caracalla. Mutarea capitalei imperiului la Constantinopol (330), impartirea imperiului (395), caderea imperiului roman de apus (476) si migratiunea popoarelor au dus la decaderea orasului.

Imperiul roman a fost unul dintre cele mai puternice si mai mari state ale lumii antice. Cea mai veche perioada din istoria Romei este cunoscuta in istorie sub denumirea de „perioada regalitatii”, care ar fi durat, potrivit traditiei, aproximativ doua secole si jumătate (753-509 I.C.). Organizarea sociala a Romei in aceasta perioada era **democratia militara**; locuitorii Romei (populus romanus) erau impartiti in trei triburi a cate zece curii, fiecare curie avand cate zece ginti. Principalele institutii ale statului roman incipient erau adunarea batranilor (**senatus**), adunarea poporului pe curii (**comitia curiata**), care alegea pe toti magistratii si regele (**rex**), ales de adunarea poporului. In cursul evolutiei sale din aceasta perioada populatia Romei s-a impartit in patricieni (aristocratia gentilica) si plebei (reprezentanti ai triburilor aservite), amandoua categoriile fiind formate din oameni liberi, sclavia, incipienta, avand un caracter patriarhal. In secolul al VI-lea I.C. Roma a cunoscut o perioada de dominatie politica etrusca, care a influentat traditia, institutiile politice si arhitectura secolelor urmatoare.

La sfarsitul secolului al VI-lea I.C. (potrivit traditiei romane in anul 509 I.C.), la Roma s-a instituit republica, autoritatea regala fiind inlocuita prin aceea a doi¹magistrati, numiti la inceput

praetori, iar apoi *consuli*, alesi dintre patricieni, de catre adunarea poporului. Senatul, alcatuit din patricieni, a devenit organul suprem al puterii in republica romana, dand acesteia un caracter net aristocratic. In cursul unui indelungat proces istoric (sec VI-III I.C.) s-au efectuat importante reforme sociale, care au pus bazele organizarii statului roman in forma cunoscuta de istorie. Principalul continut al istoriei interne a statului roman in perioada republicana timpurie il constituie lupta plebeilor cu patricienii pentru pamant si pentru egalitate in drepturi politice. Lupta dintre patricieni si plebei incheiata in 287 I.C. a dus la importante modificari in structura sociala a statului roman; populatia libera a Romei s-a impartit in caste (*ordines*), in fruntea carora era noua aristocratie (*nobilitas*), alcatuita din varfurile patriciene si plebeiene.

In a doua jumătate a secolului al V-lea I.C., Roma dispunand de o excelenta organizare militara, a initiat o politica expansionista in Latium, apoi in Italia. In urma razboiului cu coalitia oraselor latine (340-338 I.C.), care i-a adus hegemonia in Latium si a razboaielor cu samnitii (343-341, 327-304 si 298-290 I.C.), Roma a cucerit intreaga Italie centrala de pe ambii versanti ai Apeninilor. Dupa cucerirea Italiei centrale Roma a ajuns in conflict cu orasele grecesti din sudul Italiei. In urma razboiului cu regele Etirului, Pyrrhos (280-275 I.C.), si a asediului Tarentului (272 I.C.), Roma a ocupat toata Italia de sud.

Dupa ocuparea Italiei si organizarea ei din punct de vedere politic, social-economic si administrativ, interesele Romei s-au ciocnit de cele ale Cartaginei. Lupta pentru suprematie in bazinul mediteranean a dus la cele trei razboaie denumite, razboaie punice. In urma primului razboi punic, Roma a obtinut Sicilia, dar forta economica, politica si militara a Cartaginei ramanea aproape intacta. In cursul celui de-al doilea razboi punic armata cartagineza, condusa de Hanibal, a invadat Italia, pricinuind armatei romane infrangeri zdrobitoare la Lacul Trasimene si mai ales la Cannae. Dar tactica temporizatoare elaborata de Fabius Cunctator, precum si campaniile din Spania si Africa conduse Publius Cornelius Scipio, au hotarat soarta razboiului; Cartagina a suferit o grea infrangere la Zama si a pierdut in favoarea Romei toate posesiunile de peste mari. In urma celui de-al doilea razboi punic Roma a obtinut hegemonia in bazinul apusean al Marii Mediterane si si-a indreptat atentia spre rasarit (unde ocupase Iliria). In urma a trei razboaie Macedonia a fost infranta si supusa. Dupa infrangerea unei mari rascoale antiromane (148-149 I.C.) Macedonia a fost transformata in provincie romana, iar in 146 I.C., dupa infrangerea rascoalei Ligii Aheene orasele grecesti au fost² subordonate provinciei romane

Macedonia. In acest timp, Cartagina s-a refacut din punct de vedere economic; un nou razboi, al treilea razboi punic (149-146 I.C.), provocat de romani, a avut drept rezultat zdrobirea Cartaginei (care a fost daramata si includerea teritoriilor acesteia in provincia romana Africa.

Dupa consolidarea stapanirilor in provincia Balcanica si dupa zdrobirea Cartaginei, romanii au inceput ofensiva pentru cucerirea teritoriilor asiatice. In 129 I.C., regatul Pergamului si posesiunile sale au fost transformate in provincie romana; aceeasi soarta a impartasit-o Bithynia in 75 I.C.. In Asia Mica ramanea liber regatul Pontului, care sub conducerea lui Mitridate al VI-lea Eupator a inchegat in jurul lui o vasta uniune politica indreptata impotriva Romei. In urma a trei razboaie Roma a infrant pe Mitridate, ocupand toate teritoriile stapanite sau controlate de acesta. Profitand de puternica criza politica a statelor elenistice, romanii au infrant si au transformat in provincii romane statul Seleucizilor (Siria) (64-63 I.C.) si statul Ptolemeilor (Egiptul) (30 I.C.), Roma impunandu-si astfel hegemonia si in bazinul rasaritean al Marii Mediteraneene.

In secolele II-I I.C., ca urma a transformarii Romei intr-un mare stat maritim, s-au dezvoltat comertul, capitalul financiar si camataresc si a crescut rolul cavalerilor in viata politica si sociala a statului. Spre sfarsitul secolului I I.C. Roma devenise unul dintre cele mai mari si mai puternice state ale lumii antice. Cresterea imensa a numarului de sclavi in urma razboaielor de cucerire si introducerea pe scara larga a muncii acestora in productie au marcat generalizarea modului de productie sclavagist la Roma. Consecintele principale ale acestui fapt, eliminarea treptata a producatorilor liberi, concentrarea pamantului si formarea latifundiilor, precum si ascutirea contradictiilor sociale au provocat o larga miscare sociala pentru infaptuirea unei reforme agrare, condusa de fratii Caius si Tiberius Gracchus. In secolele II-I I.C. au avut loc puternicele rascoale ale sclavilor din Sicilia si rascoala condusa de Spartacus. In acelasi timp s-au rasculat si aliatii italici ai Romei care, desi infranti au obtinut cetatenia romana. Miscarea sociala a gracchilor, rascoalele sclavilor, razboiul aliatilor, complotul lui Catilina au fost semne ale crizei politice si sociale. Incercand sa rezolve criza, conducatorii armatei, ai cavaleriei si ai plebei, Pompei, Crassus si Cezar s-au unit formand primul triumvirat (59 I.C.). Lupta pentru putere a luat forme ascutite. Dupa ce in 52 I.C. Pompei a fost ales consul fara coleg, instituind in fapt dictatura, Cezar a trecut Rubiconul (49 I.C.) in fruntea armatei cu care cucerise Galia, a ocupat intreaga Italia, l-a infrant pe Pompei si pe partizanii acestuia³ devenind conducator unic al statului

roman. Senatul l-a numit pe Cezar dictator pe termen nelimitat, tribun pe viața și cenzor. Reformele înfaptuite de Cezar au netezit calea instaurării imperiului. Lupta pentru putere, care a continuat și cu mai multă violență după asasinarea lui Cezar (44 î.C.) s-a sfârșit după un lung război civil cu instituirea principatului de către Octavian August (27 î.C.).

În timpul principatului s-a întărit proprietatea funciara mijlocie și s-au dezvoltat viața orășenească, meșteșugurile și comerțul. În secolul I î.C. și I d.C. și mai ales în perioada lui August (numită și epoca de aur a artei și literaturii romane), cultura română a atins apogeul. Cele mai remarcabile personalități ale epocii au fost oratorul Cicero, poezii Virgiliu, Horatiu, Ovidiu, istoricii Salustiu, Cezar, Troguș, Pompeius, Titus Livius, Tacit, Suetoniu, naturalistul Pliniu cel Bătrân.

O caracteristică importantă a perioadei I-II d.C. a fost întărirea procesului de romanizare a provinciilor unde locul vechilor rânduieli a fost luat de cultura și civilizația superioară a Romei și creșterea rolului provincialilor în viața imperiului. Traian (98-117), primul provincial devenit împărat, i-a înfrânt pe daci în două campanii sângeroase (101-102 și 105-106), transformând cea mai mare parte a Daciei în provincie română.

În secolul al III-lea Imperiul roman a intrat în criză; pe plan politic aceasta s-a manifestat în dese schimbări de împărați, în urma războaielor civile dintre pretendenți, în slăbirea rolului aristocrației senatoriale, în creșterea rolului politic al armatei, în tendințele unor provincii de a se rupe de imperiu (Galia, Hispania, Britania și regatul Palmyrei) și în răscoale ale coloniilor și populațiilor supuse. În sec. al III-lea sunt remarcabile domniile împăraților Septimius Sever, Aurelian și Diocletian. În timpul lui Aurelian administrația română a parasit Dacia, sub presiunea gotilor și a dacilor liberi.

Constantin cel Mare (306-337) a continuat reformele sociale și politice ale lui Diocletian; el a împărțit imperiul în patru prefecturi (Galia, Italia, Iliria și Orientul), a mutat capitala la Constantinopol, oraș clădit de el. În anul 313 a dat edictul de toleranță în favoarea creștinismului. Dar, sfâșiat de luptele interne pentru putere, de creșterea luptei de clasă, de atacurile popoarelor din afară, Imperiul roman nu mai putea să revină la vechea lui strălucire. La sfârșitul sec. al IV-lea, Theodosius (379-395) a realizat ultima reunire a imperiului sub o singură autoritate. După moartea sa, imperiul s-a împărțit definitiv în formațiunile politice cunoscute sub numele de **Imperiul roman de apus** și **Imperiul roman de răsărit**.

În anul 410 Roma a fost ocupată și⁴ jefuită de vizigoti, conduși de

*Alaric și în 455 de vandalii, conduși de Genserich. În anul 476 ultimul împărat roman, Romulus Augustus, a fost detronat de Odoacru, comandantul mercenarilor germani și pe teritoriul Italiei s-a constituit primul regat barbar. Imperiul roman de răsărit, adaptându-se, datorită unor condiții speciale, dezvoltării istorice, s-a transformat, în urma unor procese complexe, într-un stat feudal cunoscut sub numele de **Imperiul Bizantin**, care a continuat să existe până în secolul al XV-lea.*

Colosseum (70-80) este cunoscut sub această denumire datorită unei statui gigantice a Împăratului Nero care se afla în apropierea sa, dar adevăratul său nume este **Amfiteatrul lui Flavian**. În el se desfășurau luptele dintre lei și creștini, precum și alte spectacole fiind una din cele mai cunoscute piese de arhitectură din lume.